TAĴO NIA

Kongresa Kuriero de la 103a Universala Kongreso de Esperanto

Lisbono Sabaton, la 28-an de julio, 2018 n-ro **1**

Urbestra saluto

Estimataj kongresanoj, karaj esperantistoj,

Por la urbestro de Lisbono kaj por nia urbo estas honoro akcepti unuafoje en Portugalio la Universalan Kongreson de Esperanto.

Mi do deziras la plej grandan sukceson al la kongreso kaj subtenas la emon de la Esperanto-movado kontribui al mondo pli aperta, pli varia, kie oni aprezas la kreadon de pontoj inter popoloj kaj kulturoj. La faktoj ĝis nun montris la konstantan kaj kreskantan neceson de tiu ĉi klopodo.

La urbo Lisbono estis dum multaj jarcentoj elirpunkto al ĉiuj mondopartoj. Ĝi estas multkultura urbo, kie ni fiere akceptas kaj bonvenigas ĉiujn, kiuj sin direktas al ĝi. Ĉar tia estas ankaŭ la spirito de Esperantismo, mi emfazas, ke por ni gravas akcepti tiun ĉi kongreson kaj doni al vi la ŝancon sperti nian urbon kiel vizitindan kaj ŝirman havenon por ĉiuj.

Bonvenon al la urbo Lisbono, kiu tre plezure akceptas la paroprenantojn de la Universala Kongreso de Esperanto!

Fernando Medina, Urbestro de Lisbono (trad. kn1203)

Manĝu ĉipe, sed frue!

La manĝejo en la Fakultato pri Juro, etaĝo 0 (nul), tiu, kun menuo por **2,50 €**, funkcios inter la 9h00 kaj la 19h00 (kaze ke iu volas vespermanĝi, ili devas iri ĝis tiu horo). **KKS**

De kie?, kien?, per kio?

Yusuke Kawasaki

Kongresanoj kiuj posedas la karton *Viva Viagem* (aĉetebla en ajna metrostacio; 24-hora valido buse, trame, kaj metroe: 6,30 €) uzu por veturoj kaj promenoj. Eblas plani, testi, kaj simuli itinerojn per klako sur mapon en la retejo http://www.transporlis.pt/, por la lokoj de eliro kaj alveno (eblas ankaŭ entajpo de adresoj, anstataŭ mapindiko). Tiu retejo ebligas indiki deziratan ekirhoron, kaj neprigi aŭ ekskludi parametrojn (ekz.: variantojn malplej paŝan, nurtraman, k.s.); ties interfacon eblas agordi al la portugala aŭ al la angla. Ankaŭ la retejo https://www.openstreetmap.org/ uzeblas por plani itinerojn — ankaŭ paŝajn, biciklajn, kaj aŭtajn. **LKK**

Infana Kongreseto

Gepatroj kaj infanoj kun siaj valizoj alvenu sabaton, la 28-an de julio, en UK-ejo Jura Fakultato (*Faculdade de Direito*). La infanoj kolektiĝu ĝis la 17:30 en la interna korto (kie eblas aĉeti trinkaĵojn). Tie la gepatroj povas renkonti la I.I.K.-gvidantojn.

Je la 18:00 la infanoj kun siaj valizoj ekiras kun la I.I.K.-gvidantoj al la parkejo de nia buso antaŭ la Rektorejo (*Reitoria*). Nia buso *PlanetaTours* ekveturas je 18:30 al la I.I.K.-ejo. **kn162**

Hodiaŭ luneklipso

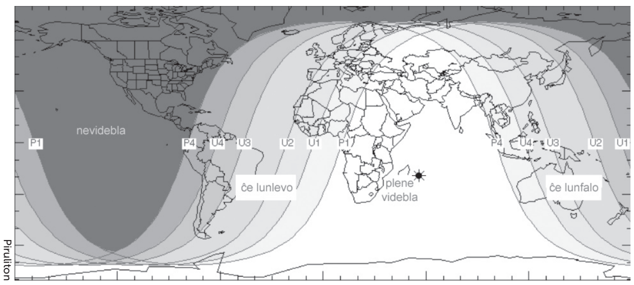

Piruliton

Videblos ĉivespere je sunfalo la **plej longa luneklipso** de la 21-a jarcento, kun 103 minutoj da totaleco (ĉar ĝi samtempas kun la orbita apogeo). Tiu fenomeno videblos en Lisbono sur la orienta ĉielvolbo (el la kongresejo, rigardu en la direkton de la longa, dekliveta gazono) kaj je la 21h 13m 12s la Luno, ruĝeta pro Rayleigh--disreflekto, ekvidebliĝos jam alte sur la ĉielo. Samtempe okazas perihela opozicio de Marso, kiu ekde hodiaŭ ĝis mardo brilos pli forte ol iam ajn dum la lastaj kaj postaj 15-17 jaroj. **kn59**

Kontribuu al socilingvistika esploro

Mi invitas vin kontribui al la sennoma scienca esploro de Universitato de Varsovio (Pollando). Dum la U.K. mi ŝatus intervjui vin pri via vivo kun Esperanto. Se vi emas partopreni kaj havas demandojn, skribu al mi retleteron: i.stria@uw.edu.pl aŭ lasu mesaĝon por kn862. **kn862**

Suno sed ĵaŭde ekvarmo

…tiel prognozas meteologoj. Tre bonvene kaj retrankvilige post la antaŭa semajno kun griza nubtavolo. La kongresa semajno do belos kaj ĝis ĵaŭdo agrablos, kiam la aervarmo atingos 38 °C (prognozfidindo je 75%). Sekvu ĉe http://www.ipma.pt/ aŭ https://www.meteoblue.com/pt/tempo/previsao/14-dias/lisboa_portugal_2267057. **LKK**

Utilaj portugalaj esprimoj

Saluton – *Olá* [ola']
Bonan matenon – *Bom dia* [bon dia]
Bonan tagon (posttagmeze) – *Boa tarde* [boa tard]
Bonan vesperon – *Boa noite* [boa nojt]
Bonan nokton –*Boa noite* [boa nojt]
Ĝis morgaŭ – *Até amanhã* [ate' amanja']
Dankon – *Obrigada* (se vi estas virino) [obrigada]
Obrigado (se vi estas viro) [obrigadu]
Multan dankon – *Muito obrigada / obrigado* [mujnt obrigada / obrigadu]
Bonvolu / Mi petas – *Por favor* [pur favor']
Pardonon – *Desculpe* [dŝkulp] (ankaŭ por voki kelneron kaj por enkonduki demandon aŭ peton)
Ĝis revido – *Adeus* [adeŭŝ]
Jes – *Sim* [sin]
Ne – *Não* [naŭn]
Bone – *Bem* [bajn]
Malbone – *Mal* [mal]
En ordo – *Está bem* [ŝta bajn]
La ŝlosilo – *A chave* [aŝav']
Mi nomiĝas… – *Chamo-me…* [ŝamum]
Mi ne parolas la portugalan – *Não falo português* [naŭn falu prtgeŝ]
Mi komprenas – *Percebo* [prsebu]
Mi ne komprenas – *Não percebo* [naŭn prsebu]
Mi ŝatas – *Gosto* [goŝtu]
Mi ne ŝatas – *Não gosto* [naŭn goŝtu]
Mi volas… – *Quero* [keru]
…kafon – *um café* [un kafe']
…teon – *um chá* [un ŝa']
…bieron – *uma cerveja* [uma srveĵa]
Kiom ĝi kostas? – *Quanto custa?* [kŭantu kuŝta]
Kie estas restoracio? – *Onde é que há um restaurante?* [ondje kia' un ĥŝtaŭrant']
Mi estas vegetarano – *Sou vegetariano* [so vĵtarjanu]
Mi estas vegano – *Sou vegan* [so vegan]
Hieraŭ – *Ontem* [ontajn]
Hodiaŭ – *Hoje* [oĵ]
Morgaŭ – *Amanhã* [amanja']
Malfermita – *Aberto* [abertu]
Fermita – *Fechado* [fŝadu]
Mi estas malsana – *Estou doente* [ŝto duent'] **kn1512**

Ĉu vi pri fiŝoj kaj fosilioj?

Filipefrix

Pasquale Paolo Cardo

Kadre de la Internacia Infana Kongreseto, okazanta trans la rivero Taĵo en Almado, lunde estos ekskurso suden, al la marbordo ĉirkaŭ Sezimbro, i.a. tien, kie la rokoj surhavas dinosaŭrspurojn, kaj marde vizito al la Lisbona Oceanejo. Kongresanoj klarigemaj pri **iĥtiologio**, **paleontologio**, kaj similaj temoj dankinde proponu kuniri por riĉigo de tiu ĉi sperto; kontaktu Bert Schumann kn162: +33 123 456 789 aŭ infana.kongreseto@gmail.com. **krKK**

KER-ekzamenoj: lastaj ebloj

Jen la lastaj ebloj aliĝi al la kongresaj KER-ekzamenoj: Informprelego, preparsesio: lundon, ekde la 14:15, en Salono Barreto. Aliĝformularo ĉe edukado.net/ekzamenoj/ker/sesioj Lasta tago por aliĝi rete: mardo, 12-a horo. Ekzamentago: vendredo, la 3-a de aŭgusto. Pliaj detaloj en la morgaŭa kuriero. **kn1166**

Efemeraĵoj esperantaj

Okazas dum la kongresa semajno ekspozicio pri esperantaĵoj en Barejro (Barreiro), ĉe la sua bordo de la rivero Taĵo, sudoriente de Lisbono, organizita de la neesperantista deponejo kaj esplorejo pri t.n. efemeraĵoj Associação Cultural Ephemera, gvidata de konata politikisto kaj historiisto José Pacheco Pereira, ano de nia Patrona Komitato (vd. *Kongresa Libro* pĝ.7). La ekspozicio viziteblas en Rua 48, Armazém 3, Baía do Tejo, Parque Empresarial do Barreiro (38.66408; −9.06425). En la arĥivo de *Ephemera* enestas kelkaj konataj interesaj eroj, kiaj, interalie, ekzemplero de la libro de E. Lanti *Ĉu Socialismo konstruiĝas en Sovetio* kun aŭtora manskribaĵo atestanta lian ĉeeston en Lisbono la 6-an de septembro, 1936 — vd. tiun kaj aliajn ĉe https://ephemerajpp.com/category/temas/esperanto/. En tiu sama urbo Barejro, ankaŭ viziteblas Placeto Zamenhof (inaŭgurita en 1983; 38,66152; −9,08147) kun monumento pri esperanto (inaŭgurita en1987). La tiama iniciatinto de tiuj ZEOj estis João Caeiro de Sousa (1924-2000), aktiva esperantisto kies postlasaĵoj parte konsistigas la ĉi-semajnan ekspozicion. **kn59**

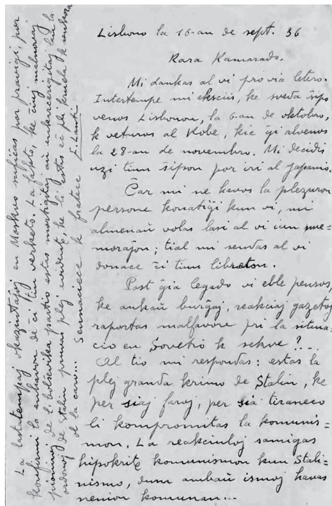

Lisbono la 16-an de sept. 36

Kara Kamarado,

Mi dankas al vi pro via letero. Intertempe mi eksciis, ke sveda ŝipo venos Lisbonon, la 6-an de oktobro, kaj veturos al Kobe, kie ĝi alvenos la 28-an de novembro. Mi decidis uzi tiun ŝipon por iri al Japanio.

Ĉar mi ne havos la plezuron persone konatiĝi kun vi, mi almenaŭ volas lasi al vi iun memoraĵon; tial mi sendas al vi donace ĉi tiun libreton.

Post ĝia legado vi eble pensos, ke ankaŭ burĝaj, reakciaj gazetoj raportas malfavore pri la situacio en Sovetio kaj sekve?...

Al tio mi respondas: estas la plej granda krimo de Stalin, ke per siaj faroj, per sia tiraneco li kompromitas la komunismon. La reakciuloj samigas hipokrite komunismon kun Stalinismo, dum ankaŭ ismoj havas nenion komunan...

E. Lanti

Kongresa balo!

…kaj milopa kun'. Ĝi okazos en CCB — *Centro Cultural de Belém*, en sudokcidenta Lisbono. La **plej simpla** itinero estas per metroo ĝis la fino de la Verda Linio (stacio *Cais do Sodré)* kaj tie per tramo 15E dekkvin haltejojn ĝis *Centro Cultural de Belém* (endas premi la haltigbutonon).

Eblas ke aliaj itineroj estu **pli rapidaj**, per diversaj busraŭtoj, depende de la trafiko kaj de la preciza horo de via veturo. La jena urlo kalkulos por vi la momente plej taŭga itinero ekde la kongresejo: https://www.transporlis.pt/Default.aspx?tabid=188&recalculate=true&longInicial=-9.1588&latInicial=38.7525&longFinal=-9.2083&latFinal=38.6964&textPartida=Definido%20no%20mapa&textChegada=Definido%20no%20mapa&calculoPartida=0&dataRota=30/07/2018&horaRota=18:46&meiosTransporte=true,true,true,true&operadorSel=&tipoPercurso=64&bbox=-9.20824599052513/38.6963993900488%20-9.14525126000744/38.7545052080383&language=pt-PT — klaku sur la butono «*Calcular*». **LKK**

El la libroservo por vi

La strato de Tanja. Vivo en Rusio 1917-2017, de Kalle Kniivilä. Novjorko: Mondial, 2017.

Kiel ekspliki la historion de kolosa lando dum cent jaroj en facila, alirebla maniero? Jen demando, kiu certe memorigas nin pri nia lerneja periodo: dikaj libroj plenaj de datoj, nomoj de personoj kaj bataloj. Kalle Kniivilä, konata ĵurnalisto, kies fako estas Rusio kaj iama Sovetunio, trovis magian formulon. Anstataŭ listigi decidojn prenitajn desupre, en ministerioj kaj registaroj, li descendis al la nivelo de ĉiutaga vivo. Tra iom pli ol cent kvindek paĝoj paradas loĝantoj de strato en Sankt-Peterburgo, de la soveta revolucio ĝis la pasinta jaro. Ĝuste tiaj atestoj de realo montriĝas aparte logaj, ĉar per ili eblas bildigi al si tiamajn personojn, mudlitajn de la socipolitikaj cirkonstancoj.

La strato de Tanja, originale verkita en modela, ekzempla Esperanto, hokas la leganton jam de la unua paĝo, kaj tiel la vojaĝo, kiun ĝi proponas, fariĝas aparte agrabla kaj samtempe instrua. En la libro ni trovos ne nur eĥojn de la plej gravaj historiaj okazintaĵoj, sed ankaŭ miriadon da detaloj, multfoje ĉerpitaj de la aŭtoro el rakontoj de la loĝantoj, kiuj eble perdiĝus por ĉiam, se ili ne estus registritaj sur ĝiaj paĝoj. Ne serĉu tiujn informojn en la tradiciaj libroj pri historio – ja estus vane.

Mi povas imagi *La strato de Tanja* tradukita en multajn lingvojn, ĉar ĝi ja meritas tian disvastigon. Se vi volas ĝui bonan legadon, aŭ trafe donaci ŝatindan verkon, ĉi tiu libro estas certe por vi.

Suso Moinhos

Scienca programo

Sabato, 28-a de julio
19:00-21:00 - IKU-tablo. IKU-libro.

Dimanĉo, 29-a de julio
16:00-17:30 - IKU-inauguro *kaj IKU-AIS 1/1: Maurelli/Zhang* (Carreira)

Lundo, 30-a de julio
14:15 - 15:15 - IKU-AIS *2/1: Butan* (Sacramento)
15:15-16:00 - IKU-AIS *1/2: Maurelli/Zhang* (Barreto)
17:00-18:00 IKU-AIS 3/1: Shevchenko (Sacramento)

Mardo, 31-a de julio
09:00 - 10:00 IKU4: Barandovska (Carreira)
12:00 - 13;00 IKU-5: Brandenburg (Carreira)
13:45 - 14:30 IKU-AIS 3/2: Shevchenko (Nguyen)
15:00 - 15:45 IKU-AIS 1/3: Maurelli/Zhang (Macedo)
16:00 - 16:45 *IKU-AIS 2/2: Butan* (Macedo)
16:00 - 17:30 Scienca Kaferjo 1 (Almeida)
Aŭderskaja, Boyadzieva, Bronŝtejn, Lucas, Marcus

Ĵaŭdo, 2-a de aŭgusto
09:30 - 10:30 IKU-6: Martins (Carreira)
11:45 - 12:30 *IKU-AIS 2/3: Butan* (Barreto)
12:45 - 13:30 IKU-AIS 3/3: Shevchenko (Macedo)
13:45 - 14:45 IKU-7: Pontes (Yamasaki)
16:00 - 17:30 Scienca Kafejo 2 (Almeida)
Raola, Striganova, Tuider, Stria

Vendredo, 3-a de aŭgusto
09:00 - 10:00 IKU-8: Planchon (Carreira)
10:15 - 11:15 IKU-9: Rossi (Carreira)
12:15 - 13:15 Scienca Forumo (Almeida)
(ĵusajn ŝanĝojn *kursive*) **kn1355**

Antaŭkongresaj raportoj

Alfred Heilgenbrunner

Acoraj insuloj: Antaŭkongreso ĉe balenoj kaj vulkanoj
Acoroj estas arkipelago konsistanta el 9 insuloj, kiu troviĝas iom mezvoje inter Europo kaj Nordameriko. Ĝi havas iom malpli ol 250 000 loĝantojn kaj havas statuson de aŭtonoma regiono de Portugalio. La antaŭkongresa ekskurso (**A1**) tien disvolviĝis ekskluzive en la plej granda insulo, nome São Miguel (Sankta Mikaelo), kaj ĝin gvidis la loka ĉiĉerono Rafael kaj interpretis Francisco. Ni vizitis piede la historian urbocentron de Ponta Delgada, kie elstaras baroka-manuelstila preĝejo el vulkana ŝtono sur altaĵo kaj observis la modernan havenon kun originala stuparforma rigardejo al krozoŝipoj. Ni vizitis paradizajn lokojn kun krateraj lagoj, vidis kiel kuiriĝas la loka plado *cozido* per terma ter-varmo kaj abunde fotis la feecajn kampojn dividitajn per hortensi-vicoj kaj la solan te-kulturejon kaj -fabrikon en Eŭropo. La ekskurso okazis laŭplane kaj ni sentis nin bonŝancaj — ĉar printempo jam pasis kaj certaj cetacoj nun reprenas sian migrovojon— povi tre klare vidi paron da balenojn gracie naĝadi. **kn200**

TKž

Antaŭkongresanoj "malkovris" la sudan Portugalion
La 23-an de julio 23 kongresanoj kolektiĝis en unu el la lisbonaj hoteloj por la antaŭkongresa aventuro (Antaŭkongresa Ekskurso al **suda Portugalio** - **A2**). La postan matenon, kvazaŭ kiel portugalaj maristoj en la epoko de malkovroj, ni komencis la vojaĝon al regiono antaŭe nekonata al ni. Ni konatiĝis kun la perloj de Alentejo: Eboro — monda heredaĵo de Unesco, Beja (sur la foto, en la loka kastelkorto) kaj Pisões. Poste ni vojaĝis al la plej suda regiono — Algarvo. Ni vizitis la maŭran fortikaĵon en Silves, Monchique, ni konkeris la plej altan montopinton en tiu regiono: la monton Fóia kaj vidis la urbojn Lagos kaj Sagres. La kulmino de la ekskurso estis vizito en la Kabo de S-ta Vincento (Cabo de São Vicente), kiu situas en la rando de Eŭropo, sur la klifo triflanke ĉirkaŭata de Atlantiko. Tiel ni povis vidi la heredaĵon de diversaj epokoj kaj kulturoj: romianoj, visigotoj, maŭroj kaj portugaloj.

Pro relative grandaj distancoj kaj intensa programo restis nur malmulta libera tempo. Tial nur dum manĝopaŭzoj ni sukcesis tosti je la sano de unu el la partoprenantoj en lia naskiĝtago kaj je estonteco de nia movado en la Esperanto-tago. **kn100**

Programŝanĝoj:

ESF okazos en vendredo 11h30-12h15, Sacramento (ne plu marde 10h45-11h30, Yamasaki);

Scienca Forumo okazos en vendredo: 12h15-13h15, Almeida (ne plu 10h15-11h15, Sacramento);

IKUE-KELI okazos en vendredo 10h15-11h15, Sacramento (ne plu en mardo 16h30-18h00, Nguyen). **KKS**

Aŭtoraj duonhoroj

PROGRAMO:

Dimanĉo 29-a de julio:
- 14h30: Miguel FERNÁNDEZ
- 16h00: Mikaelo BRONŜTEJN

Lundo 30-a de julio:
- 14h30: Spomenka ŠTIMEC
- 15h00: Suso MOINHOS
- 16h00: Christer KISELMAN

Mardo 31-a de julio:
- 09h30: Dima ŜEVĈENKO, Anna STRIGANOVA
- 11h00: Pedro SANZ
- 14h30: István ERTL
- 16h00: Maritza GUTIÉRREZ
- 16h30: Anna LÖWENSTEIN

Ĵaudo 2-a de aŭgusto:
- 9h30: YU Jianchao
- 11h00: Heidi GOES
- 14h30: Tatjana AUDERSKAJA
- 16h00: Abel MONTAGUT
- 16h30: João José SANTOS

Vendredo 3-a de aŭgusto:
- 09h30: Javier ALCALDE, José Maria SALGUERO
- 11h00: Humphrey TONKIN
- 14h30: Carlo MINNAJA

Ĉiuj aŭtoraj duonhoroj okazos en la Libroservo (salono Boulton). Eventualaj ŝanĝoj estos anoncitaj en la *Kongresa Kuriero* kaj en la Libroservo. **kn49**

Unua aŭtora duonhoro:

RR

La tradicia serio Aŭtoraj Duonhoroj komenciĝos dimanĉon, la 29-an de julio (14h30) en la Libroservo (salono Boulton), per renkontiĝo kun aŭtoro Miguel FERNÁNDEZ — poeto, prozisto, eseisto kaj nuna prezidanto de la Belartaj Konkursoj. **kn49**

Flughavena bonvenigo

RdP

Kongresanojn alvenantajn per aviadilo la L.K.K. bonvenigadis la tutan tagon hodiaŭ, hieraŭ kaj antaŭhieraŭ, en la alvenhalo de la Lisbona Flughaveno, tute meze kaj fronte al la pordo el kie elfuneliĝas ĉiuj alflugintoj. Tiu servo funkciis de la 8-a matene ĝis la noktmezo (kun mankoj ĵaŭde je 12:00-14:00 kaj 22:00-24:00; hodiaŭ finos laŭplane je la 14:00) kaj, krom simple bonvenigi, laŭbezone klarigis pri la urba transportilbileta sistemo, kien iri por eniri la metroon, aŭ kiel atingi specifan hotelon. Dejoris laŭvaĉa skipo de sep (iel) lisbonaj esperantistoj, inter apenaŭaj komencintoj kaj spertaj veteranoj. **kn59**

Kolofono:

Taĵo Nia kongresa kuriero de la 103-a **Universala Kongreso** de Esperanto, en Lisbono, Portugalio, de la 27-a de Julio ĝis la 4-a de Aŭgusto, **2018**.
Kunredaktas (krKK): Suso MOINHOS kaj António MARTINS-Tuválkin
Redaktejo: Simões
Novan numeron ĉiumatene en la halo kaj ĉe esperanto.pt/tn1

Kontribuojn b.v. sendu al kuriero@esperanto.pt aŭ papere en keston en la redaktejo kun **kn** aŭ nomo nepre **ĝis la 18:00** ĉiutage!

Patro kaj filino

Handzlik

Sur la pĝ. 89 de la *Kongresa Libro* foto ilustras nur duonon de la duopo kiu prezentiĝos vendrede (13h00-14h00) en salono Carreira: Georgo kaj Dominika HANDZLIK en gitara kaj violona kabareda koncerto, kiu temos pri nia komunumo, niaj «verdaj moroj kaj foje troa verdismo». **KK:a**

Bildoj en tiu ĉi numero:
Ĉiuj rajtoj rezervitaj por ĉiuj indikitaj kaj neindikitaj («RR») bildaŭtoroj, escepte de la sekvaj, haveblaj por ajna uzo laŭ licenco CC-BY-SA aŭ simila, ĉe https://commons.wikimedia.org/wiki/File:, jene: Viva_Viagem_Train_Ticket_in_Lisbon_(3792223926).jpg (Yusuke KAWASAKI), Visibility_Lunar_Eclipse_2018-07-27.png (PIRULITON), Monumento_Natural_da_Pedra_da_Mua.JPG (Filipefirix), kaj Blackspotted_puffer_(Arothron_nigropunctatus),_aka_dog-faced_puffer_(32908733843).jpg (Pasquale Paolo CARDO). **KK**

La IKU-libro

Jam du jardekojn la Internacia Kongresa Universitato (IKU) havas akompanan tekstaron: la IKU-libro. Ekde 2005 ĝi aperas ankaŭ rete: http://uea.org/teko/IKU. Kun pli ol ducent paĝoj, la lisbona IKU-libro estas **la plej ampleksa** iam. Same kiel la seula, ĝi estas libro-forma, sed kostas signife malpli (dum la UK, **nur 15 eŭroj**). Kun naŭ IKU-tekstoj kaj 18 resumoj, verkita kaj preparita laŭ altaj sciencaj kaj eldonaj normoj, tiu ĉi libro estas grava atingo de la **scienca eldonado** en Esperanto.